

2021-02-11
S2021/01356 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag avseende nationella kompetenscentrum för anhörigstöd samt inom demensområdet m.m.

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att fortsatt långsiktigt säkerställa en verksamhet i form av ett nationellt kompetenscentrum för anhörigstöd samt ett nationellt kompetenscentrum inom demensområdet. De närmare villkoren för uppdraget framgår av *bilagan* till detta beslut.

Socialstyrelsen ska följa upp att verksamheterna bedrivs i enlighet med angivet uppdrag. En redovisning ska lämnas årligen senast den 30 april till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Redovisningen ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

23 200 000 kronor ska betalas ut av Socialstyrelsen under 2021 avseende nationella kompetenscentrum för anhörigstöd samt inom demensområdet m.m. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet, anslagspost 9 Nationella kunskapscentra. Av dessa medel ska Socialstyrelsen fördela 10 500 000 kronor till Nationellt kompetenscentrum anhöriga och 12 700 000 kronor till Svenskt Demenscentrum. Medlen ska utbetalas engångsvis efter rekvisition till Socialstyrelsen. Rekvisition ska lämnas senast den 1 december 2021. Medel som inte har förbrukats ska återbetalas till Socialstyrelsen senast den 31 mars 2022. Vid samma tidpunkt ska en slutrapport lämnas till Socialstyrelsen. Rekvisition, slutrapport, återbetalning och redovisning ska hänvisa till detta regeringsbeslut. För hanteringen i övrigt gäller vad som anges i Villkor för bidrag (2020:1). Villkoren samt blanketter för slutrapport och rekvisition finns tillgängliga på regeringens webbplats www.regeringen.se/bidragsblanketter.

Bakgrund

Socialstyrelsen har i enlighet med prop. 2005/06:115 Nationell utvecklingsplan för vård- och omsorg om äldre haft regeringens uppdrag att utveckla nationella kompetenscentrum på anhörig- respektive demensområdet (dnr S2006/06655). Arbetet har resulterat i att det idag finns två nationella kompetenscentrum – Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka) och Svenskt Demenscentrum (SDC).

Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka) sammanställer utvärderingar och forskningsresultat från olika aktörer i kunskapsöversikter inom prioriterade områden. Genom kunskapsöversikterna görs forskningsresultat lättillgängliga för alla intressenter. Ett av Nka:s prioriterade områden är yrkesverksamma anhöriga. Under 2019 startade arbetet med att utveckla stödinterventioner till anhöriga i yrkesverksam ålder. Därutöver driver och medverkar Nka i flera samverkansprojekt med olika aktörer.

Svenskt Demenscentrum (SDC) förmedlar kunskap för praktisk användning genom exempelvis utbildningsmodellen Stjärnmärkt där SDC utbildar instruktörer som i sin tur utbildar medarbetare på sina arbetsplatser. Genom utbildningen, och årlig uppföljning, stödjer SDC spridning och implementering av Nollvisionen om en demensvård utan tvång och begränsningar. SDC producerar också informationsmaterial i samarbete med målgruppen materialet riktar sig till.

På regeringens uppdrag utvärderades verksamheterna 2011 av Linköpings universitet. I utvärderingen konstateras att de svarar upp mot behovet av ökad kunskap inom sina respektive områden. Även Socialstyrelsen har i årliga uppföljningar konstaterat att verksamheterna arbetar väl i enlighet med sina respektive uppdrag och att de bedriver angelägna och efterfrågade verksamheter.

Socialstyrelsen fick 2015 i uppdrag att långsiktigt säkerställa en verksamhet i form av ett nationellt kompetenscentrum för anhörigstöd och ett nationellt kompetenscentrum inom demensområdet (S2015/03491).

Ärendet

Socialstyrelsen får för 2021 i uppdrag att fortsatt säkerställa verksamhet i form av ett nationellt kompetenscentrum för anhörigstöd samt ett nationellt

kompetenscentrum inom demensområdet. I uppdraget ingår liksom tidigare att årligen följa upp verksamheterna.

Regeringen anser att ett nationellt kompetenscentrum för anhörigstöd samt ett nationellt kompetenscentrum inom demensområdet fyller en viktig funktion för ökad kunskap inom sina respektive områden. Regeringen avser vidare att, i dialog med Nka, SDC och Socialstyrelsen, revidera beslutet och bilagan i ett nytt inriktningsbeslut för 2022. Under förutsättning att riksdagen beviljar medel avser regeringen att under perioden 2022–2024 årligen avsätta 10 500 000 kronor till ett nationellt kompetenscentrum för anhörigstöd och 12 700 000 kronor till ett nationellt kompetenscentrum inom demensområdet.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Malin Larsson

Kopia till

Nationellt kompetenscentrum anhöriga
Svenskt Demenscentrum

Villkor till uppdrag avseende nationella kompetenscentrum för anhörigstöd samt inom demensområdet m.m.

Uppdraget innebär ett långsiktigt säkerställande av nationella kompetenscentrum inom angivna områden samt säkerställa tillgång till en webbutbildning om läkemedel. Socialstyrelsen ska följa upp och utvärdera att verksamheterna bedrivs i enlighet med angivet uppdrag, liksom att årligen, fr.o.m. 2021, rapportera till Regeringskansliet (Socialdepartementet) om verksamheternas resultat. Skriftliga rapporter ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har. Vid behov ska Socialstyrelsen samråda med Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Närmare om de båda kompetenscentrumens uppdrag

Övergripande krav

Nationella kompetenscentrum för anhörigstöd och inom demensområdet ska inneha bred kompetens och erfarenhet inom respektive verksamhetsområde samt ha ett väl utvecklat nätverkssamarbete med aktuella intressenter. Verksamheterna ska ha en etablerad bred samverkan. De ska omfatta relevanta statliga och kommunala myndigheter samt omfatta andra relevanta aktörer inom det civila samhället, akademien, forskningen, professionen samt beslutsfattare.

Övergripande uppdrag

Verksamheternas huvudsakliga uppgift ska vara ett expertstöd till kommuner, landsting och enskilda utförare. Ansvar för råd och stöd till enskilda ligger hos kommunerna och landstingen. I det fall råd och stöd ska ges till enskilda ska det finnas särskilt angivet hos respektive kompetenscentrums verksamhetsområde. Kompetenscentrumen ska bidra till högre kvalitet och produktivitet inom sina områden. Verksamheterna ska genomsyras av ett jämlikhetsperspektiv och uppmärksamma könsrelaterade skillnader och konsekvenser inom anhörigstödet och demensområdet.

I respektive centrumens uppdrag ska ingå att:

- Samla in, strukturera och sprida kunskap.
- Utforma och sprida informations- och utbildningsmaterial.
- Utforma samt vara aktiva medaktörer vid konferenser etc.
- Sammanställa utvärderingar och forskningsresultat.
- Verka för att kunskapsutvecklingen ges en mera praktisk och tillämpbar inriktning.
- Vara en länk mellan forskning, praktik och beslutsfattare.
- Fungera som ett nav i ett nationellt nätverk av FoU-verksamheter.
- Fungera som en samordnande nationell kontaktpunkt för frågor inom området när det gäller nordiskt samarbete, med andra länder och internationella organisationer, t.ex. i fråga om utbyte av kunskap, erfarenheter och information.

Särskilt om kompetenscentrum för anhörigstöd

Kompetenscentrumets huvuduppdrag ska vara att:

- Stödja och underlätta ett utvecklingsarbete och implementering av anhörigstöd till kommuner, landsting och enskilda utförare. Utveckling av metoder för ett individuellt och familjeorienterat anhörigstöd ska prioriteras.
- Fungera som en länk mellan forskning och praktik samt utveckla och förmedla metoder och verktyg.
- Bidra till utveckling av metoder och verktyg samt till systematisk spridning och uppföljning av dessa.
- Sammanställa samt förmedla forskningsresultat och bästa tillgängliga kunskap inom området.

Verksamhetsområdet ska innefatta alla anhöriga oberoende av den närstående personens ålder, sjukdom, diagnos eller funktionsnedsättning.

Kompetenscentrumet ska:

- Särskilt uppmärksamma könsrelaterade skillnader och konsekvenser i anhörigstödet.
- Särskilt uppmärksamma anhörigstöd i ett interkulturellt perspektiv.
- Särskilt bidra till att underlätta förutsättningen för att kombinera rollen som anhörig med arbetslivsdeltagande och god hälsa.
- Stödja och utveckla hälso- och sjukvårdens roll och ansvar när det gäller stödet till anhöriga.
- När det gäller barn som anhöriga särskilt bidra till sådant stöd att anhörigas svårigheter inte inkräktar på barnets hälsa, utveckling och skolgång.

Råd och stöd till enskilda

Kompetenscentrumet ska kunna ge kunskapsstöd direkt till föräldrar och anhöriga till personer, företrädesvis barn och unga, med kombination av flera omfattande funktionsnedsättningar och omfattande medicinska behov.

Särskilt om kompetenscentrum inom demensområdet

Kompetenscentrumet ska i enlighet med ovanstående ha ett övergripande uppdrag att:

- Samla in, strukturera och sprida kunskap.
- Utforma och sprida informations och utbildningsmaterial.
- Utforma samt vara medaktörer vid konferenser.
- Sammanställa utvärderingar och forskningsresultat.
- Verka för att kunskapsutvecklingen ges en mera praktisk och tillämpbar inriktning.
- Vara en länk mellan forskning, praktik och beslutsfattare.
- Fungera som ett nav i ett nationellt nätverk av FoU-verksamheter.
- Fungera som en samordnande nationell kontaktpunkt för frågor inom området när det gäller nordiskt samarbete, med andra länder och internationella organisationer, t.ex. i fråga om utbyte av kunskap, erfarenheter och information.

I uppdraget ska ingå att tillhandahålla den webbaserade utbildningstjänsten ”Jobba säkert med läkemedel” som syftar till att ge grundläggande baskunskaper för att:

- Ge läkemedel i rätt tid, till rätt person på rätt sätt.
- Ge god omvårdnad som komplement och alternativ till läkemedel.
- Känna igen risker och uppmärksamma, reagera och signalera vid förändringar.
- Förstå roll och ansvar vid delegering.
- Uppmärksamma symtom vid diabetes och ge insulin.